

Underhåll av instrument- Inoljning som rutin?

Instrument och Sterilteknikerutbildningen 315 Yhp, 2022

YrkesAkademin AB

Författare: Hanna Smon och Malin Westberg

Handledare: Christina Bunne

Sammanfattning

Intresset för hur inoljning av instrument sker på olika sterilenheter skapade en nyfikenhet för hur det går till på olika steriltekniska enheter. I detta examensarbete undersöks detta. Syftet kommer därför vara att reda på hur inoljning av instrument faktiskt sker ute i verksamheterna. Finns det rutiner? Och det viktigaste: Följs dessa?

Målet är att få svar på hur inoljning av instrument sker i praktiken. Metoden som användes var webenkäter riktade till sterilteknikerstuderande. Undersökningen visade att instrumenten oljas efter varje process enligt en majoritet av respondenterna. Det saknas dock tydliga rutiner på flera enheter. Där tydliga rutiner finns följs de inte alltid enligt de svarande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	2
Bakgrund	4
Syfte och Mål.....	5
Frågeställning	5
Metod.....	6
Resultat.....	6
Diskussion	8
Bilagor.....	10
Bilaga 1: Annat svar på fråga 4	10
Bilaga 2: Annat svar på fråga 5	11

Bakgrund

På en sterilteknisk enhet hanteras de instrument som har använts vid en operation, på en mottagning eller avdelning men även utifrån som tex vårdcentraler eller en distriktssköterskemottagning. Instrumenten tas omhand av en behörig person som skall följa de basala vårdhygienrutinerna som består av speciella arbetskläder men även skyddsutrustning såsom plastförkläde, handskar och visir för att undvika stänk i ansiktet. (SOSFS 2015:10) Socialstyrelsen ställer krav på personal inom hälso- och sjukvård som hanterar medicintekniska produkter. Personalen ska bland annat ha kunskap om hur produkterna fungerar, hur de ska hanteras samt riskerna när dessa används på en patient. Innan produkterna används ska de hanteras enligt tillverkarens instruktioner. (HSLF-FS 2021:52, 3 kap. 8 §) Beroende på hur ett instrument ska användas ställs olika krav på renhetsgrad, där sterilt är den högsta graden av renhet. (Vårdhandboken 2022)

För att ett instrument ska räknas som sterilt ska det ha genomgått följande fyra steg som ingår i en steriliseringsprocess:

Rengöring- Diskdesinfektorn är den maskin som rengör godset. Processen i diskdesinfektorn innebär minst en sköljning, diskning, desinfektionsfas och torkfas. För att uppnå ett godkänt resultat är det viktigt att lasta rätt, men även att godset diskas inom 2,5 timme eftersom blod annars kan torka in och godset riskerar att inte blir rent enligt SS-EN-ISO-15883. Rörformiga instrument skall anslutas för genomspolning under hela processen enligt standard SS-EN ISO 15883-2. Genomspol innebär att instrument som är ihåliga spolas genom inifrån för att bli rena. Instrument som ska plockas isär görs för att vatten ska komma åt alla delar. Små instrument och detaljer till dessa läggs i en finmaskig korg med lock för att inte kastas omkring. Rengöringsprocessen är till för att få bort all smuts som blod, benrester, fetter och mikroorganismer. Utan rengöring kan instrumenten inte gå vidare till nästa steg. (Söderberg 2021)

Desinfektion- Syftet med desinfektionsfasen är att patogena mikroorganismer skall minska i antal för att inte fortsätta vara skadliga för hälsan. De patogena mikroorganismerna är de mikroorganismer som kan framkalla sjukdom. För att dessa mikroorganismer skall minska i antal genomgår godset en desinfektionsfas i diskdesinfektorn. Under fasen skall vattnet värmas upp till 90 grader i minst en minut för att godset ska bli desinfekterat. (Huys 2021)

Hantering- Efter en godkänd diskprocess skall instrumenten svalna innan de kan synas, oljas och funktionskontrolleras. Vid inspektion ska instrumentet vara rent från tejp, klisterrester, blod och annan smuts. Även eventuella missfärgningar, rost eller korrosion ska uteslutas. Om instrumentet inte är rent skall det skickas till diskrummet för omdisk.

Det finns olika typer av korrosion som kan uppstå. Orsaken till korrosion kan vara att instrumentet inte har oljats in tillräckligt. En korrosion som kan uppstå om oljningen inte genomförs på rätt sätt är friktionskorrosion. Det är därför väldigt viktigt att olja instrumentet just för att undvika detta då dessa korrosioner kan orsaka en vårdrelaterad infektion.

Oljan appliceras försiktigt i alla leder och boxlås, för att oljan skall fördelas jämnt öppnas och stängs instrumentet ett flertal gånger. Skulle det bli överflödiga olja kvar så kan den torkas av med en duk, dock måste duken vara godkänd enligt SIS-EN 13795.

Det finns även krav på vilken olja det skall användas. Kravet på olja ställs från tillverkaren. Oljan skall vara ånggenomsläpplig och baserad på paraffin.

När instrumentet har inspekterats och godkänts paketeras det enligt anvisning. Det kan vara i förpackning som svetsas igen eller i ett packskyvke. När det är paketerat skall det köras i autoklaven som steriliserar godset. (Söderberg 2021)

Sterilisering-

Efter en godkänd steriliseringsprocess ska instrumenten räknas som sterila och kan då användas på nästa patient. Då får det endast finnas en livsduglig mikroorganism på 1 000 000. För att instrumenten ska bli sterila ska de genomgå en process i autoklaven där just steriliseringsfasen ska ha kommit upp i en temperatur av 134 grader och vara så i minst 3 minuter för att processen ska anses som godkänd. (SS-EN ISO 285 Stora ångautoklaver)

Syfte och Mål

Syftet med denna studie är att ta reda på hur ofta instrumenten faktiskt oljas på ett antal steriltekniska enheter i Sverige och om det finns rutiner för detta. Målet med studien är att få en bild av hur rutinen ser ut på de olika enheterna.

Frågeställning

- Hur ofta oljas instrumenten in?
- Är det efter varje gång de har genomgått en diskrengöringsprocess eller kanske var femte gång eller rentav aldrig?
- Har resultatet någon koppling till om det finns tydliga rutiner på enheten?
- Kan resultatet ha att göra med om det finns steriltekniker på enheten?

Metod

För att få svar på frågeställningen användes en webbenkät som delades i två facebook-grupper inriktade på sterilteknik. Frågorna som ställdes var riktade till studerande som har gjort lia eller arbetat/arbetar på sterilteknisk enhet.

Resultat

Fråga 1

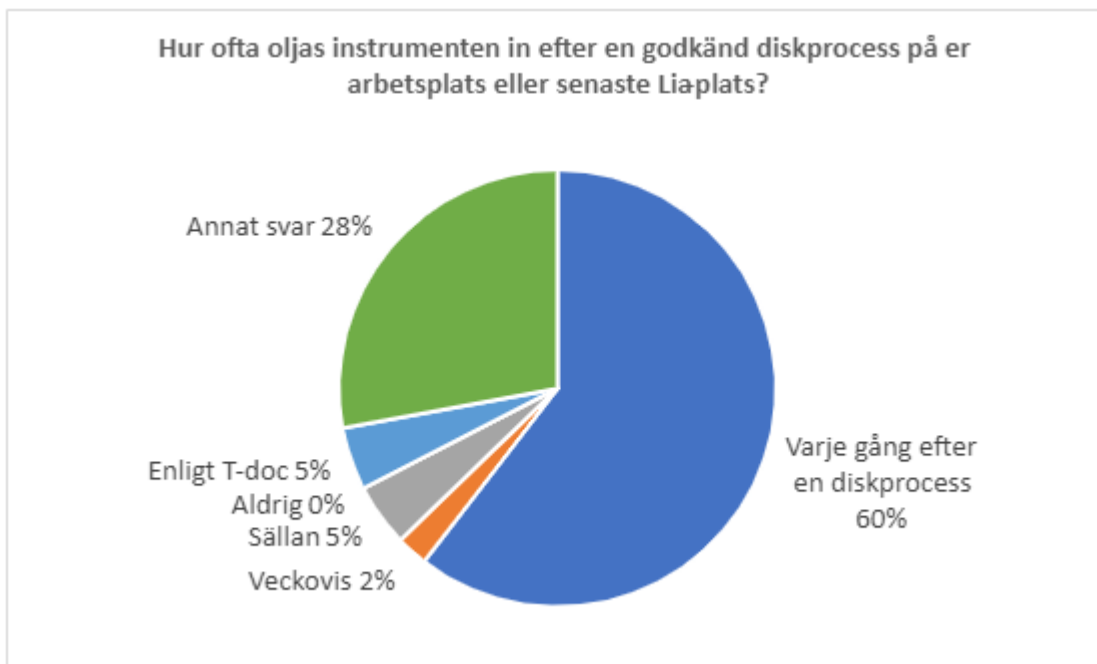
Hur många anställda är ni på enheten? Det var 43 stycken som svarade på enkäten och resultatet för det sammanlagda antalet anställda blev 703 stycken.

Fråga 2

Hur många av dessa är steriltekniker? Eftersom inte alla svarande visste exakt antal så är det ett ungefärligt svar men minst 230 stycken av 703 är steriltekniker. Vilket motsvarar cirka en tredjedel.

Fråga 3

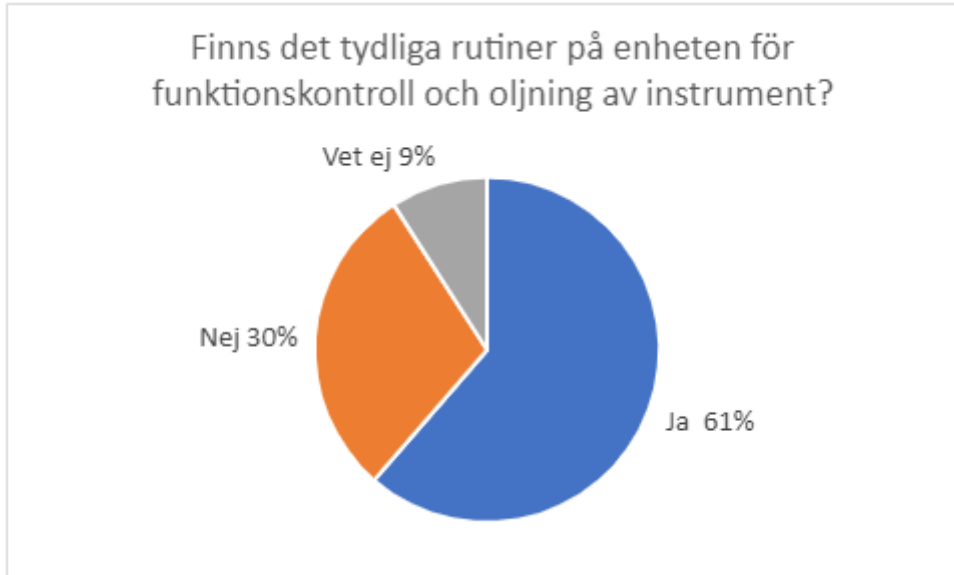
Hur ofta oljas instrumenten in efter en godkänd diskprocess på er arbetsplats eller senaste Lia-plats? Resultatet visade att mer än hälften oljar in sina instrument (60%) annat svar 28%, enligt T-doc 5%, sällan 5% och aldrig 0%.

Fråga 4

Finns det tydliga rutiner på enheten för funktionskontroll och oljning av instrument?

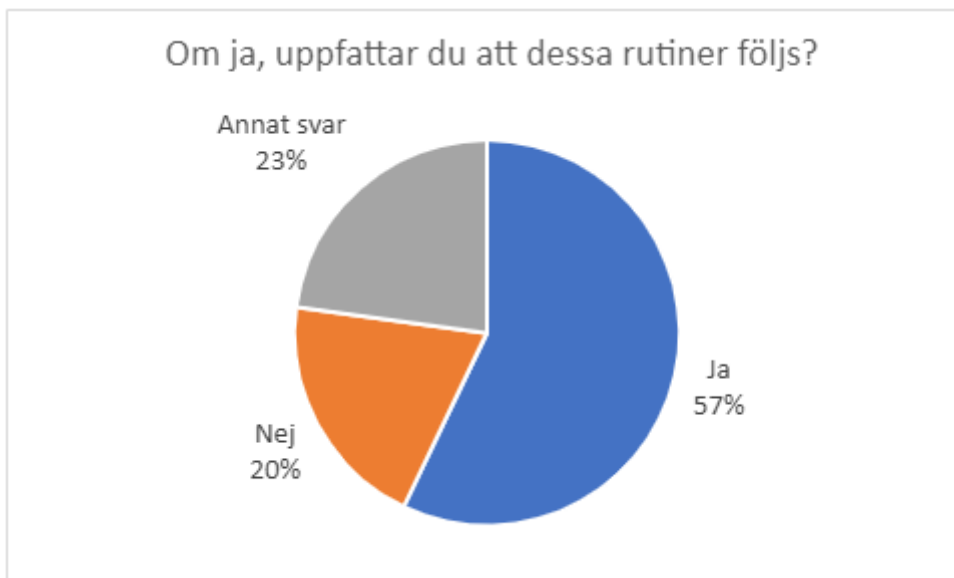
Undersökningen visade här att 61% vet att det finns tydliga rutiner och 30% svarade nej. Det var 9 % som svarade vet ej.

Fråga 5

Om ja, uppfattar du att dessa rutiner följs?

Något mer än hälften 57% svarade ja, 20% svarade nej och 23% svarade annat svar.

Diskussion

Vi valde att undersöka hur rutinerna för inoljning av instrument ser ut på sterilenheter i Sverige, stora som små eftersom det verkar se väldigt olika ut på olika enheter. Efter enkätundersökningens resultat ser man och kan koppla ihop att det har en betydelse om det finns utbildade steriltekniker på arbetsplatsen eller inte då ett antal upplever att det oftast är steriltekniker som följer de rutiner som finns på enheten. Funderingen blir då eftersom steriltekniker har en utbildning där man har fått lära sig "bakgrunden" på varför det är så noga med att olja in sina instrument.

Ämnet är intressant eftersom vi under våra lia-perioder varit på olika enheter och har då upplevt att rutinerna för oljning av instrument varierar väldigt mycket. I vår utbildning till steriltekniker får vi lära oss att det är mycket viktigt att olja in instrumenten för att undvika skador som t.ex. korrosion som kan leda till rost och på så sätt skada patienten. Därför kan man undra varför vissa inte gör det.

Som patient fick en av oss uppleva ett mindre ingrepp på en mindre praktik med en känd privat vårdaktör. Eftersom man nu har lite erfarenhet och intresse, ställdes frågan till sköterskan vem som tar hand om instrumenten och om de skickar de vidare för rengöring och sterilisering men hon berättade att de hade en liten diskdesinfektor och en autoklav i ett rum på kliniken som de turades om att sköta. Denna dag var det sköterskans dag. En diskussion startades om vad en steriltekniker gör och sköterskan ifrågasatte, vad är det man oljar och varför? Sköterskan blev informerad. Hon svarade, det gör vi aldrig. När ingreppet var klart skyntades de kolsvarta instrumenten. Här kan man ju verkligen fundera på hur det ser ut med vårdrelaterade infektioner och okunskap kring detta.

Under vår utbildning har vi fått lära oss att oljning ska ske efter varje process. Under det här arbetet har vi dock sett att det saknas formella riktlinjer eller standarder som tar upp det här och det har gjort oss förvånade. Det är svårt att förstå varför, då oljning är en snabb och enkel insats som ger instrumenten längre hållbarhet. Tydliga gemensamma rutiner om oljning borde dessutom underlätta för de olika sterilenheterna och deras personal. I vår undersökning kan vi se att flera enheter saknar tydliga rutiner, och på de enheter där rutiner finns så följs de inte enligt en femtedel av de svarande.

Bland kommentarerna på frågan om rutiner följs sägs bland annat "Beroende på om du är utbildad eller inte" och "Både ja och nej. Upplever att det främst är steriltekniker som följer rutinerna". Det verkar alltså som att utbildade steriltekniker är mer benägna att följa lokala rutiner. Det här är dock bara enskilda svar och vår undersökning är relativt liten, så det är svårt att utifrån den dra breda slutsatser kring vem som följer och inte följer rutiner, men det väcker så klart frågor...Skulle en större andel utbildade steriltekniker på enheterna ge ett annat resultat? Vad skulle det innebära om rutiner för oljning fanns fastslaget i exempelvis en standard? Vad blir följderna av nuvarande situation för arbetet på enheterna, för instrumenten och i förlängningen för patientsäkerheten?

Källförteckning

HSLF-FS 2021:52 *Socialstyrelsens föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården.*

Huys Jan, 2021, *Rengöring, desinfektion och sterilisering av medicintekniska produkter.* HEART Consultancy Nederländerna. Stockholm, 2021

SOSFS 2015:10 *Socialstyrelsens föreskrifter om basal hygien i vård och omsorg*
<https://www.socialstyrelsen.se/regler-och-riktlinjer/foreskrifter-och-allmanna-rad/konsoliderade-foreskrifter/201510-om-basal-hygien-i-var-d-och-omsorg/> (Hämtad 2021-02-15)

SS-EN ISO 15883-2:2009. *Disk- och spoldesinfektorer - Del 2: Krav och provningsmetoder för disk- och spoldesinfektorer med värmedesinfektion av kirurgiska instrument.* Stockholm. Svenska Institutet för standarder (SIS)

SS-EN ISO 285:2016 *Sterilisering av medicintekniska produkter-ångsterilisatorer-stora autoklaver.* Stockholm. Svenska Institutet för standarder (SIS)
Socialstyrelsen. 2022. *Vårdrelaterade infektioner.* [Vårdrelaterade infektioner, VRI - Patientsäkerhet \(socialstyrelsen.se\)](https://www.socialstyrelsen.se/vardrelaterade-infektioner/) (Hämtad 22-09-25)

Söderberg Cecilia Presentationer, *Desinfektion och desinfektionsmetoder* 2021.

Söderberg Cecilia Presentationer, *Sterilisering, Processen.pdf.* 2022-02-28.

Söderberg Cecilia Presentationer, *Underhåll av kirurgiska instrument pdf.* 2021-11-05.

Vårdhandboken. *Renhetsgrader* <https://www.var-dhandboken.se/var-dhygien-infektioner-och-smittspridning/desinfektion-och-sterilisering-av-produkter/medicintekniska-produkter-med-specificerad-mikrobiell-renhet/renhetsgrader/> [2022- 09-14]

Bilagor

Bilaga 1: Annat svar på fråga 4

Annat svar på fråga 4: Hur ofta oljas instrumenten in på er arbetsplats eller senaste Lia-plats?

Vissa efter varje disk, andra vid behov.
Beror på vem som jobbar.
Vissa gör efter varje godkänd diskprocess medan andra gör vid behov och/eller enligt anvisning.
Enligt T-doc och/samt vid behov.
Vid behov och enligt T-doc.
Alla boxlås eller ledande delar på instrument som ligger på galler. Styckpack, aldrig.
Olika, jag oljar efter varje process men inte alla som gör så. Utan känner efter om det kärvar i till exempel boxlås.
Det finns en till två individer som gör det ofta resten oljar om de "tycker" att det behöver oljas.
Varje gång av mig.
Vid behov men till exempel Collibrie och lapraskopinstrument varje gång.
Var tionde gång.

Bilaga 2: Annat svar på fråga 5

Annat svar på fråga 5: Om ja, uppfattar du att dessa rutiner följs?

Beroende på om du är utbildad eller inte.
Både ja och nej upplever att det främst är steriltekniker som följer rutiner.
Oftast.
Oftast.
Följs för de specifika instrument det gäller. Mina vikarier har sagt att det är onödigt annars.